

i geistlig Virksomhed. Seg maa derfor bestemt sige, at jeg heller ikke tror, at der paa nogen Maade i dette Hensyn ligger nogen saadan stærk Grund til Forandring, som man fra flere Sider har villet gjøre gjældende. Seg tror, det maa siges, at Valgmenighedsloven, netop som den blev vedtagen i 1868, i de forløbne 5 Aar har virket saaledes, som det kunde ønskes. Seg sagde formodentlig allerede ved første Behandling, men jeg stal i alt Fald, om ogsaa kun kort, gjentage det, at der saa at sige Ingen var dengang, som ventede eller ønskede, at der skulde opstaa en Mængde af Valgmenigheder. Man var tværtimod enig om, at de kun burde komme til at staa som rene Undtagelser, der kunde vidne om, hvad der kunde udrettes ved en virkelig Sver for at bringe et Menighedsliv tilstedes hos dem, der sølte Trang til at slutte sig til en bestemt Person, og som ved Siden af den Birkning, de kunde have paa de Steder, hvor de kom frem, tillige kunde udøve en indirekte Indflydelse paa de kirkelige Forhold i Almindelighed. Dette var Ønsket, dette var den største Forventning, man nærede, en Forventning, der forekommer mig at være gaaet i Opfyldelse. Det er virkelig af Betydning, at man ad denne Vej allerede er kommen til at løse to Forhold, som vare yderst ubehagelige og i flere Retninger uheldige i kirkelig Henseende, nemlig det paa Fyen og det paa Bornholm. Og naar der nu, baade i Sjælland, paa Fyen og nu paa Sjælland, ved Siden deraf ogsaa har dannet sig Menigheder i Overensstemmelse med Loven, saa forekommer det mig, at man maa sige, at man virkelig nu i ualmindelig høj Grad har opnaaet, hvad der ønskedes og tilsigtedes ved Loven. Dette synes mig at maatte gjøre det endnu besynderligere, om man atter vilde antænde sig for at forandre denne Lov; thi jeg gjentager, hvad jeg sagde: Den hele Erfaring betyder Intet, dersom man nu forandrer Loven. Naar man har antydet — og det gjorde den ærede Rigsdagsmand ogsaa i forrige Møde —, at man dog skulde tage Hensyn til Befolkningens Ønsker i denne Henseende, saa maa jeg dertil sige, uden at gjøre det specielt anvendeligt paa den ærede Rigsdagsmand, at det jo er Noget, man hører saa ofte i denne Tid, at man skal tage Hensyn til Befolkningen og dens Ønsker; men lige over herfor er der en Ting, som maa holdes for Die, og det er, at det er meget lettere at fremsætte Paaastande om, at Noget er Folkets Ønske og Mening, end at bevise det. Det er dermed ingenlunde sagt, at jo de, der fremsætte disse Paaastande, subjektivt kunne være overbeviste om deres Rigtighed; men deraf og saa til, at Noget i Virkeligheden er Folkets sande Mening, er der et meget langt Skridt, og man er ved at gaa ind paa Noget, der er fremstillet som Befolkningens Ønske, meget ofte kommen til Bestemmelser, som man senere har set i højeste Grad være imod Befolkningens Ønsker. Denne almindelige

Betragtning faar nu en særegen Betydning lige overfor dette Forslag; thi vi kunne, om ogsaa Forholdene nu ere høist forskellige fra, hvad de tidligere have været, dog ikke glemme, hvorledes det stod sig for 5 Aar siden, da der forhandlede om den Lov, hvortil nærværende Lovforslag knytter sig. Dengang var der stor Bevægelse i Befolkningen, sandelig ikke alene hos Geistligheden, og det bør ikke glemmes, at, da Sagen for 5 Aar siden forhandlede her i Thinget, fremkom der baade hertil og til det andet Thing Andragender og Adresser i hundredevis med over 40,000 Underskrifter, som vare afgjort imod, at Valgmenigheder overhovedet anerkjendtes, medens der til samme Tid kun fremkom nogle faa Adresser med nogle hundrede Underskrifter for Valgmenighederne. Nu er det ganske vist, at jeg hverken i dette eller i andre Tilfælde vurderer Sagen efter Underskrifternes Tal; men naar der ikke foreligger Andet, end hvad jeg har nævnet om Forholdene for 5 Aar siden, og naar Valgmenighedsloven, saaledes som den blev given, og med den Begrænsning, den fik i de mellem-liggende 5 Aar, har virket paa en saa tilfredsstillende Maade, vilde det dog være lidt besynderligt, om man nu vilde sige, at man skulde forandre Loven i Kraft af Hensyn til Folkets Ønsker.

Sasle: Seg tror, at den høitærede Minister ikke har hørt nogen Grund til at rette disse Bemærkninger til mig. Seg veed ikke, at jeg paa den Maade har talt om Befolkningens Ønsker i denne Sag, da jeg tværtimod stadig har udtalt, at der ikke var nogen almindelig Trang til denne Lov, men derimod en stærk og dybtfølt Trang der, hvor den var, og der har den ogsaa allerede givet sig Luft ved at danne Valgmenigheder. Seg tror altjaa egentlig ikke, at denne Bemærkning om, at der ikke var nogen almindelig Trang (Kirke- og Undervisningsministeren: Det var et andet æret Medlem, jeg sigtede til) . . .

Formanden: Den ærede Minister vil kunne faae Ordet, naar Taleren er færdig.

Sasle: Naar den høitærede Minister saa stærkt taler om den vundne Erfaring, da er det unegteligt, at han der har fuldkommen Ret i, at der er en Erfaring, som er vunden i disse 5 Aar, og at man jo aldrig aldeles bestemt kan sige, hvorledes det i Fremtiden vil gaa med Benyttelsen af en Lov. Dengang vi havde Valgmenighedsloven til Behandling her, udtalte vi, som strede for denne Sag, imidlertid stadig, at Loven ikke vilde blive stærkt benyttet, og jeg tror, at vi nu med fuldt saa megen Sikkerhed kunne sige, at de Forandringer, som her foreslaas, ikke ville bidrage til, at Loven i det Hele taget vil blive meget stærkt benyttet. Den høitærede Minister har ganske rigtig sagt, at Kirkebygningerne egentlig ikke lægge